

Växtråd från Zetas finsmakarens trädgård

Gör så här med FRUKTTRÄDET

Ett fruktträd har nästan allt man kan önska av ett träd: blomning, vackra och nyttiga frukter, kan formas på flera sätt och det finns många sorter att välja bland.

Ett fruktträd består normalt av ädelsort och grundstam. Sorten ympas på grundstammen som fungerar som rot och har stor betydelse för trädets egenskaper.

VÄXTPLATS

Fruktträd ska placeras soligt, ljus och någorlunda skyddat. Det är viktigt både för att de pollinerande insekterna ska trivas och för att frukten ska utvecklas bra.

JORD

Markdjupet på platsen bör vara minst 60 cm och jorden näringsrik och genomsläpplig. Alltför sandig eller lerhaltig jord förbättras genom att man blandar i en tredjedel gödslad och kalkad torv, barkmull, kompost eller planteringsjord. Torr torv bör genomfuktas väl innan den blandas i jorden.

Undvik att plantera på en plats där det tidigare stått fruktträd. Om samma plats måste användas är det bättre att sätta stenfrukt (plommon, körsbär) efter kärnfrukt (päron, äpple) eller tvärtom. Annars bör man blanda ut den befintliga jorden med kompost eller "frisk" jord, eller ännu hellre byta jord i hela planteringsbädden.

PLANTERING

Ytan som förbättras och förbereds för trädet behöver inte vara mycket djupare än vad kruklumpen är hög. Däremot är det viktigt att man tar till på bredden, ca 1 meter bör man förbättra och luckra åt sidorna.

Sänk ner kruklumpen i en hink med vatten och låt stå ca tio minuter. Tag bort krukans och sätt ner trädet i gropen. Eventuell väv runt klumpen ska skäras upp och vikas ner.

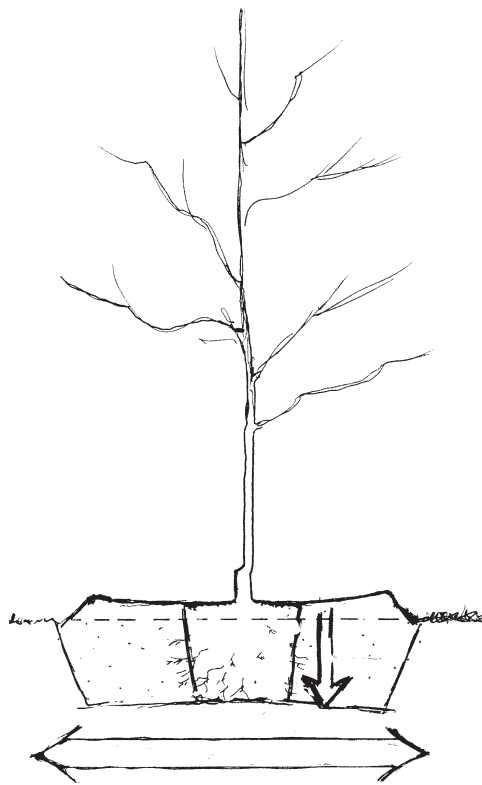
Fyll på med hälften av den uppgrävda jorden

och vattna rikligt, ca 25 liter. Fyll på resterande jord och tryck till försiktigt så att trädet står stadigt. Vattna igen, ca 25 liter.

OBS! Vid plantering av fruktträd är det viktigt att förädlingsstället hamnar **ovanför** markytan, se bild.

STÖD

Nyplanterade träd behöver stöd för att kunna rota sig i lugn och ro. Slå ner en stöd innan trädet placeras i gropen. Stödet ska stå ungefär tio cm från stammen. Bind trädet med "sadelgjord" eller ett brett plastband strax under kronan, inte hårdare än att trädet kan röra sig lite. Stödet ska stå kvar i ett, max två år.

Planteringsgropen, "växtbädden", ska vara väl tilltagen på bredden. Förädlingsstället (ympstället) syns som en förtjockning nedtill på stammen och ska vara ovanför jordytan.

VATTNING

Vid torrt väder bör man vattna ungefär 1 gång i veckan med 20–30 liter vatten per gång. Luckra jordytan försiktigt då och då för att minska avdunstningen.

GÖDSLING

Gödsla vid plantering med ca en halv säck förmultnad kogödsel alternativt en näve benmjöl per träd. Mylla ner gödselmedlen ytligt.

Frukträd växer ofta bra och årlig gödsling är sällan nödvändig men kan hjälpa trädet. Vårt råd är att varje år tillföra kompost och benmjöl. Det ger jorden en god mullhalt och näring som löser ut i långsam takt.

Är jorden mager eller tillväxten svag tillför man kväve i någon snabbverkande form t ex Chrysan, blodmjöl.

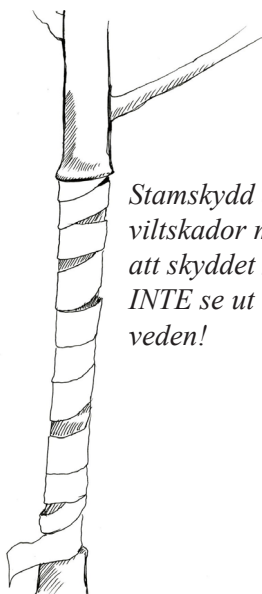
Gödsla på våren eller försommaren. Kväve ska inte ges efter juli månad på grund av försämrade invintring. Benmjöl innehåller kväve i långsamverkande form och kan därför myllas ner även på hösten.

Står trädet i en gräsmatta så låt inte gräset växa ända in till stammen. Håll en öppen jordyta, ca 1 meter i diameter, under trädets första fem år.

VILTSKYDD

Rådjur och gnagare kan göra stor skada på unga fruktträd. Rådjuren äter på skotten men kanske ännu värre är deras fejande mot stammen vars bark helt fläks upp. Hare och kanin kan med sitt gnagande snabbt ringbarka ett träd.

Sätt upp någon form av stamskydd. Kontrollera skyddet ofta så att det inte stramar, klämmer åt eller samlar fukt.

Stamskydd är en bra försäkring mot viltskador men kontrollera varje år att skyddet sitter rätt. Så här ska det INTE se ut - skyddet har ätit sig in i veden!

POLLINERING

Frukträd måste i allmänhet befruktas med pollen från en annan sort (av samma fruktslag) för att det ska bli någon skörd. Detta brukar endast vara problem om man bor ensligt till.

Bland plommon och körsbär finns sorter som kan pollinera sig själva (självfertila). Många gånger förbättras dock skörden om det finns en annan sort i närheten.

Vad gäller äpple så har moderna DNA-studier gett möjlighet att studera de S-gener (sterilitetsgener) som styr huruvida olika sorter kan korsas sig. Sorter utan gemensamma S-gener kan pollinera varandra bra. Se tabell på <http://www.ltj.slu.se/PDF/TabellApplepoll.pdf>

BESKÄRNING

Huruvida fruktträd ska beskärmas i samband med plantering eller ej finns det olika uppfattningar om. Själva beskärningen utförs alltid på våren strax före knoppsprickning, men åsikterna går isär om det ska vara redan första våren (alternativt våren efter en höstplantering) eller om man ska vänta ett år. Båda metoderna fungerar.

Tag bort ett av två konkurrerande toppskott, spara 3–5 grenar jämnt placerade runt kronan. Tag bort svaga grenar. Klipp in topp och sidogrenar så att kronan får formen av en pyramid.

Den framtida beskärningen beror av fruktslag och vad man vill med trädet. Generellt kan man säga att beskärning på vårvintern (mars–april) stimulerar tillväxt medan beskärning under JAS-månaderna (juli, augusti, september) ger minskad produktion av skott, vilket ofta är önskvärt.

I första hand rekommenderas JAS-beskärning. Vårbeskärning är lämpligt främst för gamla äpple- och päronträd med dålig tillväxt.

Äpple och päron behöver årlig beskärning. Tidpunkt JAS eller i vissa fall vårvinter.

Plommon, körsbär, persika och aprikos ska endast beskärmas lätt och i form av försiktig gallring. Tidpunkt JAS, gärna direkt efter skörd.

E-MÄRKTA FRUKTTRÄD

Frukträd med märkningen ”E-planta” är garanterat fria från plantburna sjukdomar främst virus. Detta ger friska, starka träd med förbättrad skörd och motståndskraft mot fruktträdskräfta.

Se www.eplanta.com